

A táncoló kongresszus

„Európa Bécsben”

Az osztrák fővárosban az Unterer Belvedere és az Orangerie pompás termeiben látható az a tiszteletet keltő méretű, kétszázadik évfordulós történelmi tárlat, amelynek címét a kiállítók a korszak egyik híres „krónikásának” leveléből kölcsönözték. Charles Joseph de Ligne francia főnemes írta Auguste de la Garde grófnak: „Épp a megfelelő időben érkezik ahhoz, hogy nagy dolgokat láthasson. Európa Bécsben van...”. Az államfők és diplomaták tevékenységéről azonban, kissé szarkasztikusan hozzáfűzte azt az azóta méltán sokat idézett, szellemes megállapítást is: „A kongresszus táncol, de nem halad előre...”

1814 szeptembere és 1815 júniusa között az egész császárváros a nagypolitika színpadává vált. A bécsi kongresszus a szakértők szerint a XIX. század egyik legjelentősebb politikai és társadalmi eseménye volt, amely korszakalkotó béketeremtéshez vezetett. Most, a napóleoni háborúk lezárásának 200. évfordulóján minden eddigénél sokoldalúbban – egész földrészünk történelmének összefüggéseibe ágyazva – emlékeznek meg az akkori fejleményekről. Magára a hadviselésre is visszatekintenek, amely során a franciák kétszer is (1805-ben és 1809-ben) bevették Bécset. A szövetségesek Waterloo melletti végleges győzelme, majd az a békekötés zárta le ezt a korszakot, ami több mint három évtizedre biztosította Európa viszonylagos nyugalomát. A gondosan előkészített egykori nemzetközi tanácskozás háttérét a szervező és résztvevő személyek bemutatása mellett, a tárgyalásokkal összefüggő tetemes költségek ismertetésével is érzékeltetik a kiállítók. A tárlatot az államközi kapcsolatok eddig még soha be nem mutatott hivatalos okmányaival, irattárakból előkerült kortörténeti dokumentumokkal, politikusi és magánlevelezésekkel teszik szemléletessé. A jelentős érdekellentétek és részben az alkalmatlan tárgyaló küldöttségek miatt hosszú ideig egy helyben topogtak a tárgyalások. Az ezzel elégedetlen egykori közvéleményt a korabeli sajtó karikatúráival idézik fel. A kongresszust változatos és látványos események – színházi előadások, hangversenyek, hagyományos és jelmezes bálók, vadászatok, szánkózások, korcsolyázások, lovas bemutatók, tornaversenyek, tűzijátékok s népiünnepélyek váltogatták egymást vég nélkül, amelyeket főként a vendéglátó Habsburgok szerveztek.

A házigazda palotamúzeum képtárából származó, számos másolatuk és közlésük révén közzismertté vált „sláger-festmények” is a falakra kerültek. Így például a megbuktatott francia császár udvari festőjének számító Jaques-Louis David méretében és ábrázolásában is hatalmas, hősiesen fennkölt képe

Thomas Lawrence: Metternich herceg arcképe
(1815 körül) olaj, vászon

1801-ből, amelyen Napóleon lóháton átkel a Szent Bernát-hágón. A „vihár előtti csend” jelképeként ott függ egy főúri családi idill (Francois Pascal Simon Gerard műve), amelyen a jóvágású Moritz Christian von Fries őrgróf látható bájos nejével és bölcsőben fekvő kislányával 1805 táján. Az osztrák Johann Peter Krafft 1813-as polgári jelenetét a honvéd búcsújáról, neves üvegművész kor- és honfitársa – Anton Kothgasser – is átmásolta a képpel egyidős emlékpoharára.

A négyszáz oldalasnál is vaskosabb kiállítási katalógus borítójára is felkerült a híres angol arcképfestő – Thomas Lawrence – 1814 körül készített Metternich-képmása. A herceg nemcsak a titkos diplomácia szálait mozgatta zseniálisan, hanem legalább olyan szenvedélyes nőcsábász hírében is állott. Személyes hagyatékából kiállították az ún. „kongresszusi asztalt”, amely a Prágához közeli Kynzward kastélyából került most Bécsbe. Az esztergomi Keresztény Múzeumból kölcsönözték id. Johann Baptist Lampi 1814-15-ös mellképét Ercole Consalvi bíborosról. A díszmagyarba öltözött I. Ferenc osztrák császárról és magyar királyról, a már említett Krafft festette életnagyságú, egész alakos olajfestményt (1816), a

háttérben lovas huszárokkal, a Magyar Nemzeti Múzeum adta kölcsön. Ugyanabban az évben szintén Krafft alkotta az 1813-as lipcsei csata sokalakos látképét, amin a szövetséges uralkodók a tábornokok győzelmi jelentését fogadják. (A donaueschingeni Fürstenberg hercegi gyűjtemény része.) Az ő kezét dicséri az a festmény is, ami a császár 1814. június 16-ai párizsi békekötés utáni – fehér lovon, a lakosság lelkes ünneplésétől kísért – diadalmas bécsi bevonulását örökíti meg.

A magánélet meghitt pillanataiba engednek betekintést a korabeli mesterek kézműves remeklései, a díszes használati eszközök és divatos viseleti darabok. A grazi Joanneum kölcsönzése egy pár fehér szattyánbőr női tánc-topánka, szíjfonattal szegélyezve és egy pár könyékig érő, fehér selyem női kesztyű, színes levélkoszorú hímzéssel (1800-10). A párizsi divatmúzeumból érkezett egy fehér tüll bálruha, selyemszállal és ezüst flitterrel kivarrt virágos ágakkal, meg egy kasmír sál, végein szőtt törökös mintázattal (1810-30). Magángyűjteményből kérték ki a bécsi Kaspar Haas ötvösművész nyolc lábon álló ezüst leveses tálját, amelyet 1807 körül készített Almásy Éliás gróf rendelésére. Az edény oldalán és fedelén a megrendelő domborított címere és vésett monogramja látható. A kismartoni kastélyban székelő Esterházy Magánalapítványból való id. Josef Lanzedelli 1803 utáni olajfestménye Esterházy II. Miklósról, akárcsak Ignaz Sebastian és Alois Johann Würth ezüstművesek karos gyertyatartói és ovális alátét-tányérok, füles-fedeles kínálója, delfinalakkal díszített lábakkal, fogantyúkkal, körbefutó akantusz koszorúkkal. (Készítésének időpontját az 1791/92-től 1819-ig terjedő alkotói szakaszra utaló mesterjegyek és fémjelek segítenek behatározni.) 1811-ből a világhírű sèvres-i porcelánmanufaktúrából való egy fehér alapon részben színes mázú, részben aranyozott gyümölcsös tál oroszlánfejes domborítással, amelyet palmettás talpon kitárt szárnyú kerubok tartanak... És ezzel korántsem teljes a felsorolás. A tárlat június 21-ig látogatható Bécsben, a Rennweg 6. sz. alatt.

Wagner István

Iparművészeti részlet a jubiláris tárlatról

Francois Pascal Simon Gerard: Moritz Christian von Fries őrgróf nejével és kisfiával (1805 körül)

Empire bálruha
(1810-1830)
hímzett tüll